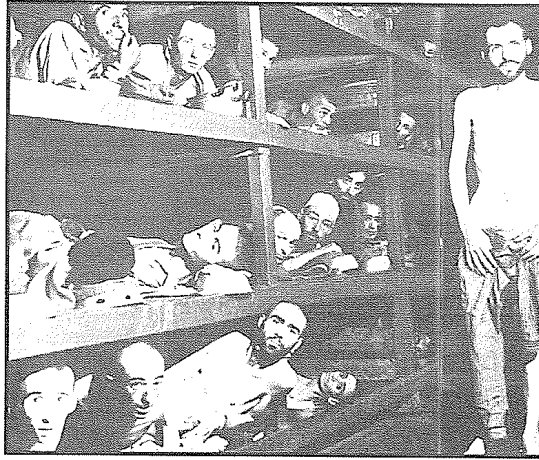

Nieuw onderzoek over rol van Belgische overheden tijdens en na WOII

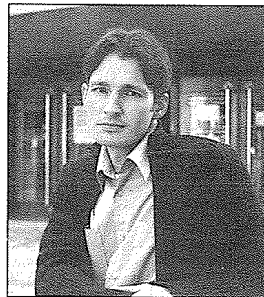
Het militaire gerecht in Antwerpen besloot onmiddellijk na de oorlog doelbewust geen Belgen aan te klagen over hun rol in de vervolging van joden. Daarmee werden de beruchte razzia's waarbij in 1942 meer dan drieduizend joden werden opgepakt door Belgische agenten, in één klap geseponereerd. Dat blijkt uit een onderzoek van historicus Nico Wouters.

Een beeld uit een concentratiekamp. Antwerpse agenten trokken op vraag van de Duitsers de stad in om eigenhandig joden te arresteren. De meeste van die joden kwamen later om in Auschwitz.
Foto GVA

Kalmthoutenaar Nico Wouters, doctor in de geschiedenis, deed eerder al stof opwaaien met een lijvig boekwerk over oorlogsburgemeesters. Zijn nieuw onderzoek maakt deel uit van een door de Senaat bestelde studie over de Belgische overheden en de jodenvervolging. Die wordt uitgevoerd door het Studie- en Documentatiecentrum Oorlog en Hedendaagse Maatschappij (SOMA). Dat pakte gisteren al uit met enkele tussentijdse resultaten. Dat het Antwerpse politiekorps 3.600 joden mee hielp oppakken in de zomer van 1942, beschreef historicus Lieven Saerens al in 2000 grondig. Antwerpse agenten trokken op vraag van de Duitsers de stad in om eigenhandig joden te arresteren. De meeste van die joden kwamen later om in Auschwitz. Het is niet zo dat het stadsbestuur, het gerecht en de politiemacht sowieso geen keuze hadden, geeft Nico Wouters aan. In Brussel bijvoorbeeld weigerde de burgemeester zijn agenten arrestaties te laten verrichten die niet overeenstemden met de Belgische wetgeving, die ook tijdens de bezetting nog in voege was. Niet, uiteraard, dat de Duitsers het niet voor het zeggen hadden, maar er was ook een zekere vorm van samenwerking in het burgerlijke bestuur, waarin de Belgische overheden enige manoeuvreerruimte hadden. "Veel ambtenaren en bestuurders zaten in een grijze zone tussen collaboratie en verzet in", aldus Nico Wouters.

Vervolging Antwerpse joden niet bestraft

"Er was een stilzwijgende consensus om niet tot vervolging over te gaan voor de arrestaties van de 3.600 joden"

Historicus Nico Wouters
GvA-foto Jan VAN DER PERRE

Lieven Saerens schreef indertijd al dat er direct na de oorlog amper aandacht was voor het Antwerpse jodenhoofdstuk. Dat laatste vult Nico Wouters nu zeer concreet in. "In november 1945 heeft de Antwerpse krijgsauditeur Herman Sabbe doelbewust besloten om de

aanklachten in verband met de jodenvervolging te seponeren", zegt Nico Wouters. "Nochtans waren er minstens dertien dossiers met expliciete klachten hierover. Maar de meeste verantwoordelijken bleven gewoon actief in het korps en maakten pro-

motie." De krijgsauditeur gaf toen zelf twee redenen aan voor zijn beslissing. "Verder onderzoek zou te kies zijn vanwege de betrokkenheid van hooggeplaatsten zoals burgemeester Delwaide (de vader van baron Leo Delwaide, red.), de hoofdcommissarissen Zwaenepoel en De Potter en de procureurs De Schepper en Baers", zegt Nico Wouters. "Ten tweede dreigde het onderzoek uit te deinen naar een globale beoordeling van rijkswacht en politie tijdens de bezetting."

Er speelden nog factoren mee. "Er was in het algemeen een blinde vlek vlak na de oorlog over de holocaust. Men had al meer dan genoeg problemen. Maar ook tijdens het verzet was er vaak een gevoel dat het 'maar' om joden ging. Dit blijkt uit de argeloze manier waarop sommige politiemensen vertelden over hoe ze achter joden aangingen", zegt Nico Wouters. "Ook bij de bewindslieden in 1942 was er onverschilligheid tegenover het jodenvraagstuk, wat niet noodzakelijk iets te maken had met antisemitisme. Pas toen in november 1942 ook Belgische werkwijzers moesten worden opgepakt, schrokken de hoge Antwerpse instanties en werd een einde gemaakt aan het inzetten van Belgische politiemannen voor dergelijke operaties."

Verder was er de, niet onterechte, reputatie van de Antwerpse politie als verzetskorps, waren er juridische complicaties en wilde ook burgemeester Camille Huysmans geen grondig onderzoek. Mogelijk wilde hij met het oog op de oplevende diamantindustrie het antisemitische karakter van de stad tijdens de bezetting niet onder de aandacht brengen. "Er was een stilzwijgende consensus om niet tot vervolging over te gaan voor de arrestaties van de 3.600 joden", concludeert Nico Wouters.

Overigens hebben de SOMA-onderzoekers opnieuw vergeefs aan baron Leo Delwaide toegang gevraagd tot het privé-archief van de familie. Op twee brieven van SOMA kwam geen antwoord. Ook Lieven Saerens mocht de familiestukken van Delwaide niet inzien.

Dirk HENDRIKX